Каралды	Килешенгән	Раслыйм
МБ житәкчесе _______/Нәҗметдинова Л.Ә./ Беркетмә №1 “20”нче август 2013 нче ел	“Яңа Мәлкән төп гомуми белем мәктәбе” ГБМУнең УТЭБ директор урынбасары __________/Сәгъдиева Г.Ф../ “20” нче август 2013 нче ел	“Яңа Мәлкән төп гомуми белем мәктәбе” ГБМУнең директоры _______ Әхмәтшина Л.М Боерык № 92 “28” нче август 2013 нче ел

Уку фәненнән

ЭШ ПРОГРАММАСЫ

Татарстан Республикасы, Минзәлә муниципаль районы

“Яңа Мәлкән ТГБМ” ГББМУ

Нәҗметдинова Ләлә Әсхәт кызы, икенче квалификацион категорияле укытучы

татар әдәбияты, 5 нче сыйныф

Педагогик киңәшмә
утырышында каралган
беркетмә № 1
«20» август 2013 ел.

2013 – 2014 нче уку елы

Аңлатма язуы

5 нче сыйныфта татар әдәбиятыннан эш программасы түбәндәге документларны нигезләнеп төзелә:
1. "Мәгариф турында" Россия Федерациясенең Законы ("Закон об образовании в РФ")
2. Татарстан Республикасының Мәгариф турындагы Законы.
3. "Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре өчен татар әдәбиятыннан программа" (5-9 нчы сыйныфлар) Төзүче авторлар: Д.Ф.Заһидуллина, Н.М.Йосыпова, Казан, "Мәгариф" нәшрияты, 2013 ел.
4. ТР Мәгариф һәм фән министрлыгының "Федераль дәүләт белем стандартлары нигезендә мәктәпләрдә татар телен һәм әдәбиятын укыту турында"гы №12138/13 хаты (07.09.2013), шул хатка әдәбият фәнен укыту буенча №12192/13 (09.09.2013) аңлатмасы;
5. ТРның гомумбелем мәктәпләре өчен чыгарылган базис уку-укыту планы;
6. "Яңа Мәлкән ГБМУ" ның 2013/14 нче уку елына уку-укыту планнары (20.08.2013 нче ел датасы белән чыгарылган 85 нче № лы боерык)
.

Эш программасының төп максаты:

Төп максат түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

1. Беренче баскычта (1-4 нче сыйныфлар)күрсәтелгән максатка ирешүне тагын да камилләштерү: халыкның гасырлар буена бөртекләп җыела килгән акыл һәм рухи байлыгын өйрәнүне дәвам итү.

2. Татар әдәбияты фәне нигезендә эзлекле белем бирү; әдәби иҗат турында бөтен бер караш тудыру, укучыларда гомуми культураның бер өлешен тәшкил иткән сөйләм культурасын булдыруга ныклы нигез салу.

3. Программада бирелгән язучылар белән таныштыру, алар яшәгән һәм иҗат иткән чор, аларның әдәби иҗаты, стиле турында белешмә бирү.

4. Милли горурлык тәрбияләү, әдәби әсәрләр теле аркылы үз халкыңның тарихын, гореф-гадәтләрен, психологиясен тирәнрәк үзләштерү;халык тарихын, мирасын өйрәнү аша Ватанга, халыкка, туган телгә мәхәббәт, олыларга, кечеләргә һәм, гомумән, кешегә ихтирам, мәрхәмәтлелек, шәфкатьлелек тәрбияләү.

Эш программасының бурычлары:

Бу юнәлештә эшне уңышлы алып бару өчен, түбәндәге **бурычлар** куела:

1. Укучыларны мөмкин кадәр күбрәк язучылар иҗаты белән таныштыру, әлегә таныш булмаган яңа язучыларның иҗаты турында белешмә бирү. Шулай ук балаларны татар әдәбияты, халык авыз иҗаты, татар халкының җыр-музыкасы, теарты, сынлы сәнгате белән таныштыру, күренекле язучылар һәм аларның әсәрләрен үзләштерүләренә ирешү;

2. Әсәрләрнең урнашу тәртибе аша эчке әхлакый логиканы, билгеле бер дәрәҗәдә тематик һәм жанрлар ягыннан эзлеклелекне табу;
3. Укучыларда татарча әйтмә һәм язма сөйләм культурасы булдыруны татарча сөйләү, уку, язу күнекмәләрен көндәлек ихтыяҗга әйләндерү аша тормышка ашыру. Укучыларның телдән һәм язма сөйләмнәрен үстерү;
4. Дәреслекләрдә бирелгән әдәбият теориясе буенча төп төшенчәләрне, терминнарны һәм билгеләмә-кагыйдәләрне укучыларның аңлы рәвештә үзләштерүенә ирешү; төп әдәби-тарихи мәгълүматларны һәм әдәби теоретик төшенчәләрне белү;
5. Текстларны өч төргә бүлеп өйрәнү(әдәби әсәрне уку һәм анализлау):

-- текстны җентекләп тикшерү (уку һәм анализлау);

-- гомумирәк тикшерү(укып фикер алышу);

-- мөстәкыйль үзләштерү (сыйныфтан тыш уку);

6. Матур әдәбият текстларын форма һәм эчтәлек берлегендә аңлап кабул итү;

Уку фәненә бәяләмә

Сүз сәнгате булган әдәбият – тормышны үзенчәлекле танып белү формасы, ул хисси-эмоциональ тәэсир чаралары ярдәмендә дөнья сурәтен, моделен төзү һәм шуңа карата мөнәсәбәт формалаштыру сәләтенә ия. Мәктәптә укыту предметы буларак ул әхлакый-эстетик һәм интеллектуаль әзерлекле шәхес, гражданин тәрбияләүдә турыдан туры катнаша. Укучы әдәби әсәрләр, аларның авторлары фикере аша гомумкешелек кыйммәтләрен, халыкның рухи байлыгын үзләштерә - тормыш фәлсәфәсенә төшенә. Шуңа күрә гомуми белем бирү системасында бу укыту предметының әһәмияте зур. Татарстан Республикасының “Телләр турындагы Законы”ына нигезләнеп, татар әдәбияты фәне ТРның гомумбелем мәктәпләре өчен чыгарылган базис уку-укыту планының төп урынны били һәм мәҗбүри укытыла торган фәннәренең берсе булып тора.

Матур әдәбиятның башка берни белән дә алыштырып булмый торган мөстәкыйль әһәмияте һәм билгеләмәсе бар. Ул халыкның гасырлар буена бөртекләп җыела килгән акыл һәм рухи байлыгын тәшкил итә.Әлбәттә, рухи хәзинә язма сүз сәнгате белән генә чикләнми. Әдәби әсәрләрнең төп төзү материалы булган тел үзенә дә иңләп булмастай дәрьяны хәтерләтә. Болар янына тагын халкыбызның көе-моңы, көлү чаралары һәм биюе, рәсем һәм сәхнә сәнгате, матбугат фәлсәфәсе , мәгърифәте, гореф-гадәтләре һәм уен-йолалары ,әхлак принциплары , тарихи истәлекләре, ювилер- һөнәр осталыгы һәм башкалар килеп кушыла. Матур әдәбият - әнә шул җанга якын, газиз олы хәзинәнең бик мөһим өлеше ул.

Программа асылда тарихи-эстетик принципка нигезләнә.Һәр сыйныфта иң әүвәл жанрлар буенча фольклор үрнәкләре өйрәнелә, аларның поэтик-фәлсәфи мәгънәсе төшендерелә, халык авыз иҗаты әсәрләрен күңелдә сакларга, язып алырга киңәш ителә, кызыксыну тудырыла. Шуннан соң фольклор белән билгеле бер бәйләнештә туган язма әсәрләр тикшерелә.Шуларга тарихи-хронологик тәртиптә халык тормышының төрле якларын чагылдырган башка әсәрләр ялганып китә.

Бу курста күренекле язучыларның иҗатын өйрәнү елдан-ел тирәнәйтелә бара. Югарырак сыйныфка күтәрелгән саен , аларның яңадан-яңа әсәрләре кертелә. Һәр яңа баскычта укуытучы аларны балаларның хәтерендә яңарта, арасында бәйләнеш җепләре суза һәм, шулай итеп, иҗат турында бөтен бер караш тудырырга омтыла.

Сүз сәнгате дәресләрендә сәнгатьле текст өч төргә бүлеп өйрәнелә:

1) текстны җентекләп тикшерү (уку һәм анализлау)

2) гомумирәк тикшерү (укып фикер алышу)

3) мөстәкыйль үзләштерү (сыйныфтан тыш уку)

Бугенге әдәбиятны киңрәк иңләү нияте белән, кайбер әсәрләр һәм әдипләр иҗаты вариант тәртибендә тәкъдим ителә.

Программада әсәрләрнең табигатен, төп хасиятен аңларлык, матур әдәбиятның үзенчәлекләрен белеп калырлык дәрәҗәдә теоретик төшенчәләр тәкъдим ителә. Югары сыйныфларда алар тирәнәйтелә.

Әдәбиятның бурычы әдәби әсәрләрне бала күңеленә сеңдерүдән, аларның мәгънәсен , нәфислеген төшендерү, укучыларда күркәм сыйфатлар тәрбияләүгә булышу, әсәрләрне күбрәк укырга теләк уятудан һәм тәрбияләүдән гыйбарәт.

Татар әдәбияты фәненең укыту планында тоткан урыны

ТР ның гомумбелем мәктәпләре өчен чыгарылган базис уку-укыту планы буенча татар әдәбияты укыту фәненең мәҗбүри өлешендә (базовый уровень) өйрәнелә. Уку-укыту планы 5 нче сыйныфта татар әдәбиятын укыту ана теле һәм әдәбиятын укытуның икенче баскычына (5-9 нчы сыйныфлар) туры килә. Бу чорда тормышның төрле өлкәләренә караган, төрле һөнәр ияләренең язмышларын чагылдырган әдәби әсәрләр белән танышуга, аларны тиешенчә аңларга, матурлык ноктасыннан бәяләп кабул итәргә өйрәнүгә игътибар ителә. Халык авыз иҗатының төрле төрләренә, аларның үзенчәлекләренә игътибар ителеп, фольклор белән әдәбият арасындагы тыгыз бәйләнеш күрсәтелә. Укучыларның сөйләм телен үстерүгә зур урын бирелә, әдәбият теориясеннән башлангыч мәгълүмат бирелә.

Региональ базис укыту планында татар әдәбияты фәнен укытуга 350 сәгать каралган, шуның 70 сәгате (атнага 2 сәгать) 5 нче сыйныфта татар әдәбиятын укыту өчен бирелә. Татар мәктәбенең **5 нче сыйныфында** татар әдәбияты дәресләре программа нигезендә атнага 2 дәрес исәбеннән барлыгы 70 сәгатькә каралган.

ТР Минзәлә муниципаль районы МБГББУ “Яңа Мәлкән төп гомуми белем бирү мәктәбе”нең 2013-2014 елгы укыту планында да 70 дәрес (атнага 2 сәгать) бирелгән. Эш программасы шуларга нигезләнеп 70 дәрес (атнага 2 сәгать) исәбеннән төзелде. Программада “Татар телендә

гомуми төп белем бирү мәктәпләре өчен (5-9) татар әдәбиятыннан үрнәк программа файдаланылды һәм аның ярдәмендә темаларга үзгәреш кертелде.

Татар мәктәпләрендә татар әдәбияты фәнен укыту буенча УМК юк. Әдәбият дәресләре М.Ш.Җәләлиева, Д.Ш.Сибгатуллинадан торган авторлар төзегән “Татар урта гомуми белем бирү мәктәбенең 5 нчы сыйныфы өчен әдәбият дәреслеге” (Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2006 нчы ел) буенча укытыла.

Өстәмә әдәбият буларак А.Г.Әхмәдуллин төзегән “ 5 нчы сыйныф өчен әстәмә әдәбият” (Казан, “Хәтер” нәшрияты, 2000 нче ел) җыентыгы кулланыла.

Укытуның икенче баскычында әдәбият фәненең эчтәлеге

Урта сыйныфларда әдәбият укыту әдәби мирасның иң камил әсәрләре, аерым язучылар иҗаты белән укып танышу һәм аларны өйрәнү, тикшерү–анализлау һәм нәтиҗәләр ясауга, бәяләүгә йөз тота. Укучыларда язучыларның тормышы, иҗаты турында (биографик), әдәбият тарихы, аның төрле этаплары, аерым чорлар әдәбиятының йөзен билгеләгән әсәрләр, язучылар турында өстәмә, әдәби әсәрне, иҗатны тирәнтен анализлау өчен кирәк булган өстәмә теоретик, әдәби әсәрне чор белән бәйләп характерлаучы, чорның сыйфатларын, төп кыйммәтләрен табу өчен кирәкле мәгълүматларның туплануы мөһим.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятының аерым чорлары үзара бәйләнешле өйрәнелә башлый, аерым фольклор үрнәкләре, аларга анализ аша поэтик-фәлсәфи йөкләмәне, эчке, субъектив мәгънәне табу күнекмәләре формалаштырыла – болар әдәби иҗатка карата күзаллау булдыруда катнаша. Әдәби үрнәкләр белән танышу эше өч төрдә алып барыла: аерым әдәби әсәрләр уку һәм анализлау, аерым берләре укып фикер алышу, кайберләре сыйныфтан тыш уку өчен тәкъдим ителә. Әмма һәр очракта да алда куелган критерий һәм таләпләр истә тотыла.

Әдәбият тарихы

Әдәбият тарихын өйрәнү халык авыз иҗатыннан башлана.

Халык авыз иҗаты

Халыкның милли, рухи мәдәният хәзинәсе буларак халык авыз иҗаты. Фольклор әсәрләренең үзенчәлекле сыйфатлары, аларда гомумкешелек кыйммәтләренең зур урын тотуы. Халык авыз иҗатында образлар бирелеше. Фольклорда дөнья сурәте: каһарманлык, яхшылык һәм явызлык, яшәеш һәм кеше, кеше һәм табигать хакында күзаллаулар.

Халык иҗатының язма әдәбият үсешенә, әдәби телгә зур йогынты ясавы. Фольклорның төп жанрлары. Әкиятләр, жанрлык сыйфатлары, жанр төрләре. Җыр жанрына хас сыйфатлар. Җырларны төркемләү. Татар халык җырларына хас үзенчәлекләр. Көй һәм сүз. Кыска жанрлар: табышмаклар,

мәзәкләр, мәкальләр һәм әйтемнәр. Бәетләр. Риваятьләр һәм легендалар, аларга хас үзенчәлекләр. Мифлар. Мифларның килеп чыгышы хакындагы карашлар. Мифларны төркемләү. Татар халык мифлары. Дастан жанрына хас сыйфатлар.

Халык авыз иҗаты поэтикасы (фантастик яки мифологик сюжет һәм детальләрдәге чынбарлыкка охшату; сурәтләү чаралары буларак кабатлау, каршылык, чиктән тыш арттыру, кечерәйтү, чагыштыру һ.б.). Татар халык авыз иҗатының башка халыклар фольклоры белән аваздашлыгы һәм аермалы яклары.

Әдәбиятның барлыкка килүе, татар әдәбиятының фольклор һәм ислам мифологиясе белән бәйләнешләре. Фольклор жанрларының әдәбиятка күчүе.

Борынгы, урта гасырлар һәм XIX гасыр татар әдәбияты

Борынгы һәм урта гасырлар татар әдәбиятының шәрык әдәбиятына йөз тотып үсү-үзгәрүе, ислам идеологиясенә, фәлсәфәсенә нигезләнүе. Тотрыклы мотивлар: гадел идарәче, мәрхәмәтлелек, игелекле исем–ат, әхлаклылык, камил инсан һ.б. Урта гасырлар әдәбиятында романтик мотивлар. Үгет–нәсыйхәтчелек.

Татарларда мәгърифәтчелек хәрәкәте. Аңлы-белемле, мәгърифәтле шәхес концепциясе, аның бирелеш үзенчәлекләре. Сүз сәнгатендә яңа төр һәм жанрларның аерымлануы. Бу чор әдәбиятында төп тема һәм мотивлар буларак аң-белем, мәгърифәт, әхлак, тәрбия. Татар милләтенең уяныргa, үсәргә тиешлеге, хатын-кыз язмышы, алдынгы, бигрәк тә рус мәдәниятенә йөз тоту кебек мәсьәләләрнең көнүзәктә торуы. Әсәрләрдә төп конфликт буларак искелек һәм яңалык көрәше.

XX йөз — XXI йөз башы татар әдәбияты

XX гасыр башында сүз сәнгатенең шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүе. Милләт проблемасының үзәккә куелуы, язучыларның әхлакый, фәлсәфи һәм әдәби–эстетик эзләнүләре, тәҗрибәләр. Яңа тип геройлар мәйданга чыгу.

1920-1930 елларда әдәбиятның каршылыклы үсеше. Традицияләрне дәвам итүче әсәрләр. Яңа тормыш төзү хакында сөйләүче әсәрләр. Бөек Ватан сугышы, аның әдәбиятка тәэсире. Төп тема-проблемалар. Әдип һәм җәмгыять мөнәсәбәте.

XX гасырның икенче яртысында татар әдәбиятының милли нигезләргә кайтуы. Шушы чорда яңа жанрларның, тема-мотивлар, әдәби формаларның аваз салуы. Әдәбиятның яңалыкка омтылышы: яңа иҗади агымнарга, жанр формаларына, темаларга мөрәҗәгать итү, әдәби герой мәсьәләсендә эзләнүләр. Азатлык, шәхес иреге, фикер хөрлеге мәсьәләләренең куелышы.

XX-XXI гасыр чигендә татар әдәбиятының тагын бер тапкыр үзгәрүе, яңа дулкын булып күтәрелүе. Совет һәм постсовет заманына тәнкыйди бәя биргән, шәхес һәм җәмгыять каршылыгы ноктасыннан, ил тарихындагы олы этапларның сурәтен тудырган әсәрләр язылу. Психологик башлангычның алга чыгуы аша шәхес тормышы, эчке дөньясының тарихи–иҗтимагый чынбарлыктан өстен булуын раслау.

Дөнья әдәбиятының барышы. Татар, рус һәм чит ил әдәбиятлары арасында күптөрле бәйләнешләр. Мәңгелек темалар һәм образлар.

Әдәбият теориясе

Әдәби төр һәм жанрлар. Эпос, лирика һәм драма төрләре. Жанр. «Жанр хәтере». Эпик жанрлар: роман, повесть, хикәя. Лирик жанрлар: пейзаж лирикасы, гражданлык лирикасы, күңел лирикасы, фәлсәфи лирика. Шәркый жанрлар системасы. Драма жанрлары: комедия, трагедия, драма. Лиро-эпик жанрлар: сюжетлы шигырь, мәсәл, баллада, нәсер, поэма. Төрара формалар: сәяхәтнамә.

Сәнгать төре буларак әдәбият. Әдәбиятның башка сәнгать төрләре арасында урыны. Сүз сәнгатендә тормыш моделен төзү үзенчәлекләре. Тормышны һәм кешенең бай рухи дөньясын танып–белү чарасы буларак әдәбият. Аның әхлакый һәм эстетик яктан кешегә йогынтысы.

Әдәби әсәрдәге образлылык. Образ, символ, деталь, аллегория. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, җыелма образлар. Персонаж, характер, тип. Лирик герой, хикәяләүче, лирик “мин”, автор образы, автор позициясе. Табигать образы, әйбер образы, мифологик образ, фантастик образ, архетип.

Әдәби әсәр. Эчтәлек һәм форма. Эчтәлек: вакыйга, күренеш, яшерен эчтәлек, контекст. Конфликт, сюжет, сюжет элементлары. Композиция: тышкы һәм эчке корылыш. Тема, проблема, идея, пафос. Идеал. Әсәрдә сурәтләнгән дөнья. Пейзаж, портрет. Психологизм. Әдәби әсәрдә урын һәм вакыт, хронотоп. Текст: эпиграф, багышлау, көчле позиция.

Әдәби иҗат. Сәнгати алымнар һәм стиль. Әдәби алымнар: кабатлау, янәшәлек, каршы куую, үткәнгә әйләнеп кайту (ретроспекция). Тел–стиль чаралары (лексик, стилистик, фонетик чаралар һәм троплар). Әдәби сөйләм: хикәяләү, сөйләшү (диалог), сөйләү (монолог). Лирик чигенешләр. Тезмә һәм чәчмә сөйләм үзенчәлекләре. Ритм һәм рифма, тезмә, строфа. Шигырь төзелеше. Көлке: юмор, сатира, сарказм, шарж. Язучы стиле: көлке, тәнкыйди, фаҗигале, экзистенциаль, публицистик һ.б. башлангычлар.

Әдәбият тарихы. Традицияләр, яңачалык. Дини әдәбият, дөньяви әдәбият.

Әдәби барыш. Әдәби процесс (барыш); чор әдәбияты.

Программа нигезендә дәресләрнең эчтәлеге.

“Татар урта мәктәпләре өчен әдәбият программалары” укучылар үзләштерергә тиешле язучыларны, аларның әсәрләрен һәм әдәбият теориясеннән темаларны гомумән күрсәтү белән чикләнә. Аларның **эчтәлеге** дәреслекләрдә ачыла. Әдәбият дәресләрен тел дәресләре белән тыгыз алып бару күздә тотыла. Бу укучылар сүзнең мәгънәсен, кулланыш үзенчәлеген, “тәмен” дөрес тоярга өйрәнсен өчен эшләнә. Өй эшләре күләме дәрестә башкарылганның өчтән бер өлешеннән артмаслык итеп билгеләнә. Яңа материалны аңлатуда төрле алымнар кулланыла, шулай да әңгәмә алымы өстенлек ала. Программада бирелгән текстлар өчкә бүлеп өйрәнелә: текстны уку һәм анализлау аркылы җентекләп тикшерү, укып фикер алышу өчен гомумирәк тикшерү, сыйныфтан тыш уку өчен мөстәкыйль рәвештә үзләштерү.Беренче төркемдәге әсәрләр башлычы укытучы җитәкчелегендә анализлана. Икенчеләрен тикшерүдә укучылар мөстәкыйльлек ягыннан активрак катнаша. Өченчеләрен балалар тулаем мөстәкыйль үзләштерәләр. Текстны дәрестә уку дәвамында авторның образлы фикерләве балалар күңелендә кала, чөнки китап укыганда, анда тасвирланган күренешләр даими күз алдына китереп барыла. Шулай итеп уку процессы һәрвакыт акыл эшчәнлегенә күнегү булып тора, зиһенне ачарга булыша. Шуның белән беррәттән укучыларга матур әдәбият укуга ихлас балалар гадәттә ачык фикерле, зирәк,

башка фәннәрдән дә әйбәтрәк өлгерүчән булалар икәнлеге төшендерелә. Әдәби әсәрне укып төшенү – рухи баю, күңелгә яңа хәзинә өстәү дигән сүз ул.

Программада, кече күләмле әсәрләр белән беррәттән, зур повесть, романнар да кертелгән. Хикәяләр белән башлыча дәрестә таныштырыла, шигъри әсәрләр кат-кат укып чыгыла. Әмма зур күләмле әсәрләрне өйрәнгәндә, дәрестә уку белән өйдә укуны аралаштырырга туры килә. Кайбер бүлекләрне укучыларга мөстәкыйль үзләштерергә дә туры килә. Дәрестә кызыксыну уятып, бөтен әсәрне укып чыгарга да киңәш бирелә.

Әдәбият дәресләрендә өйрәнгән төрле төрдәге әсәрләрне әдип сүзләре белән мөмкин кадәр төгәлрәк сөйләп чыгарга өйрәтү күздә тотыла. Чөнки укучы бу очракта иң күркәм, мәгънәле, образлы, җанлы тел белән, кайчак лирик, юмористик, музыкаль аһәңле сөйләм белән, оста тел белән очраша.Автор язганны даими рәвештә сөйләп чыгу укучының сөйләм теле баюына, эзлекле һәм бәйләнешле сөйләм теле үсүенә булыша. Эчтәлек сөйләү – сурәтләнгән вакыйгаларны, автор әйтергә теләгәннәрне үз сүзләрең белән кыскача гына сөйләп бирү, сюжетны бәян итү дигән сүз ул. Ә сюжет - әсәрнең иң мөһим, даими өлешләреннән берсе ул, чөнки матур әдәбият тормышны хәрәкәттә чагылдыра, ә сюжет әнә шул яшәеш агымын дөре бирүгә хезмәт итә.

Дәресләрдә язучылар иҗаты турында мәгълүмат төрлечә бирелә: кыскача гына мәгълүмат бирү белән бергә кайбер язучылар иҗатына җентекләбрәк дә тукталына. Аерым язучылар иҗатын өйрәнгәндә өстәмә материаллардан да файдаланыла. Программада әсәрләр өйрәнү белән бергә тыгыз рәвештә матур әдәбиятның үзенчәлекләрен белеп калырлык дәрәҗәдә теоретик төшенчәләр дә бирелә.

Программа нигезендә үтелергә тиешле төп темаларга дәресләр бүленеше түбәндәгечә:

Әсәрләрне өйрәнү – 51 дәрес
Сөйләм үстерү – 12 дәрес
Дәрестән тыш уку – 6 дәрес
Резерв дәресләр - 1
--Халык авыз иҗаты турында төшенчә бирү- (1сәг)
-- “Таңбатыр” әкиятен уку һәм анализлау- (3сәг)
--“Үги кыз” әкиятен укып анализлау-(1сәг)
-- Көнкүреш әкиятләре буенча дәрестән тыш уку.- (1сәг)
-- “Алтын алмалар”, “Кол һәм алпавыт” әкиятләрен укып анализлау-(1сәг)
--Хайваннар турында әкиятләр уку, анализлау.- (1сәг)
--“Чакматаш” әкияте буенча дәрестән тыш уку. Риваятьләр.Легендалар “Шәһәр ни өчен Казан дип аталган” риваяте. “Зөһрә кыз” легендасы. Ф.Әмирхан “Ай өстендә Зөһрә кыз” хикәясе-(1сәг)
--Мәзәкләр өйрәнү, анализлау-(1сәг)

--“Иске кара урман” җыры. “Сак-Сок” бәете.- (1сәг)
--К.Насыйри хикәяләре буенча дәрестән тыш уку-(1сәг)
--Г.Тукайның “Исемдә калганнар” автобиографик очеркын укып фикер алышу-(3сәг)
--Г.Тукайның “ Шүрәле” әкиятен укып ,анализлау,бүлеген ятлау-(2 сәг)
-- Г.Тукайның “ Таз”, “Сабыйга” “Пар ат”, “Туган җиремә” шигырьләре шигырьләре буенча дәрестән тыш уку-(1сәг)
--Ф.Әмирханның “ Нәҗип” хикәясен уку һәм анализлау-(3сәг)
-- Г.Ибраһимовның “Алмачуар” әсәрен укып фикер алышу-(3сәг)
-- Һ.Такташның “Ак чәчәкләр”,”Урман” шигырьләрен укып анализлау-(1сәг)
-- Һ.Такташның “ Караборынның дусты” хикәясен укы фикер алышу-(2 сәг)
-- Ә.Еникинен “Курай” хикәясен укып фикер алышу-(2 сәг)
-- Ә.Еникинең “ Бала” әсәрен укып фикер алышу-(2 сәг)
--Г.Кутуйның “ Сагыну” нәсерен укып анализлау-(2 сәг)
-- Г.Кутуй “ Рөстәм маҗаралары” әсәрен укып анализлау-(2 сәг)
-- М.Җәлилнең “ Җырларым”, “ Кызыл ромашка”, “ Ана бәйрәме” шигырьләрен укып фикер алышу- (3сәг
-- Ф.Кәримнең “Үлем уены” поэмасын укып анализлау-(1сәг)
-- Ф.Кәримнең “ “Сибәли дә сибәли”,” Кыр казы” шигырьләрен укып фикер алышу-(1сәг)
-- С Хәкимнең “ Колын”, Н.Баянның “ Сандугач” шигырьләре буенча дәрестән тыш уку-(1сәг)
-- А.Алишның “ Сертотмас үрдәк”,”Койрыклар”, “ Нечкәбил” әкиятләрен укып фикер алышу-(2 сәг)
--Г.Мөхәммәтшин хикәяләре буенча дәрестән тыш уку-(1сәг)
-- М.Кәримнең “Озын-озын балачак” әсәрен укып анализлау- (4 сәг)
-- Ш.Галиев “ Шәвәли маҗаралары”, шигырьләрен укып фикер алышу-(2 сәг)
-- Г.Сабитовның ” Ярсулы яз “ әсәрен укып анализлау-(2 сәг)
-- А.Расихның “ Хәвефле сынау” әсәрен укып анализлау-(2 сәг)
Ф.Яруллин “Сез иң гүзәл кеше икәнсез”- (1сәг)
Н.Исәнбәтнең “ Хуҗа Насретдин” комедиясен укып фикер алышу- (2 сәг)

Бәйләнешле сөйләм үстерү өчен әдәбияттан барлыгы 12 сәгать вакыт бирелә.

Шулар арасында әдәбият дәресләрендә программа буенча түбәндәге эш төрләрен үтәү каралган:

- Укучыларның аңлап уку тизлеген, сәнгатьле уку һәм укыганның эчтәлеген аңлап сөйләү дәрәҗәсен өйрәнү.
- Ирекле темага сочинение язу.
- Танышу хаты язу.
- Сочинениеләргә материал туплау, аларны эзлекле тәртипкә китерү. Гади план төзү.
- Портрет яки туган як табигате җирлегендә сочинение-хөкем йөртү, сочинение-сыйфатлама, сочинение – хикәяләү язу.
- Берәр өй сочинениесен һәм дәрестә язган сочинениене бергәләп тикшерү һәм анализлау.
- Программага кертелгән әсәрләр яки алардан сайланган өзекләрне сәнгатьле итеп уку, эчтәлекне төгәл, кыскартып яки киңәйтеп сөйләү.

5 нчы сыйныфка килгәндә уку елы башында укучылар түбәндәгеләрне беләләр:

Укучылар **эшли алырга тиеш**:

- Укылган текстның эчтәлеген аңлау һәм аның темасын билгеләү;
- Әсәрнең мәгнәле кисәкләре арасындагы бәйләнешләрне ачыклау, төп фикерен билгеләү һәм аны үз сүзләре белән әйтеп бирү;
- Укылганга тулы, кыска һәм рәсемле план төзү;
- Укылганның эчтәлеген тулысынча, кыскача, сайлап һәм иҗади сөйләү, сөйләгәндә тасвирлама, фикер йөртү элементлары файдалану;
- Хикәянең башламын, дәвамын, ахырын уйлап чыгару;
- Текста автор һәм катнашучыларның сүзләрен, табигать һәм көнкүреш тасвирламалары аерып күрсәтү;
- Мөстәкыйль рәвештә яки укытучы ярдәие белән әсәрнең төп геройларына бик гади характеристика бирү;
- Укытучы һәм сыйныфташлар укыган әсәрнең, сабакташ җавабының эчтәлеген аңлап һәм тулы үзләштерү;
- Һәртөрле башкарылган эшнең һәм биремнең үтәлешен бәяләү.

Укучылар **белергә тиеш:**

- Яттан 15 тән дә ким булмаган шигырь;
- 2 -3 зур күләмле әсәрнең исемен, эчтәлеген, сюжетын;
- 6 -7 халык якиятенең эчтәлеген, 10 нан артык мәкаль һәм әйтем (аларның мәгънәсен аңлау һәм урынлы куллана белү)

5 нче сыйныфта бирелә торган һәм укучылар уку елы ахырына белергә тиешле осталык һәм күнекмәләр:

- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеген белү;
- классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын истә калдыру;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау, укыган буенча план төзү;
- геройларга характеристика бирү;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру, автор позициясен ачыклау;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү, әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
-әкиятләр һәм мәзәкләр, аларның төрләрен аера белү;
-хикәя төшенчәсен белү һәм хикәяләрне жанр ягыннан аера белү
- фантастик әсәрләрне аера белү;
- шигырь һәм поэманың үзенчәлекләрен белү;
-уңай һәм тискәре герой, лирик герой төшенчәләрен аера белү;
- әдәби әсәрләрдән сурәтләү чараларын таба белү;
- укыган әсәрләргне кыскача анализлый белү;

- образ төшенчәсен белү, җанлы һәм җансыз образларны аера белү;
- укыган һәм өйрәнгәннәрне мисаллар белән дәлилли белү;
-Программада ятлау өчен бирелгән текстларны ***(Г.Тукай “Шүрәле”(1 бүлек), “Пар ат”,М.Җәлил “Җырларым”, Ф.Кәрим “Кыр казы”, Г.Кутуй “Сагыну”, Ш.Галиев “Тамаша “)*** яттан белү.

Әдәбият теориясеннән түбәндәгеләрне өйрәнү күздә тотыла:

1. Халык авыз иҗаты турында төшенчә бирү.
2. Гипербола, литота турында төшенчә.
3. Биография һәм автобиография турында төшенчә.
4. Чагыштыру, эпитет турында төшенчә.
5. Фокус турында төшенчә.
6. Пейзаж турында төшенчә.
7. Лирик герой турында төшенчә.
8. Нәсер һәм инверсия турында белешмә бирү.
9. Лирик шигырь төшенчәсен бирү.
10. Рифмалы проза төшенчәсе.
11. Юмор , сатира турында төшенчә.
12. Фантастика, маҗаралы әсәр турында төшенчә.

Укучыларның белеменә, эш осталыгына һәм күнекмәләренә таләпләр; контроль төрләре. Күнекмәләр формалаштыру

Укучыга билгеле бер күләмдә белем бирү белән янәшә, аларны ныгыту, күнекмә дәрәҗәсендә беркетү кирәк була. Әдәбият шикелле белемнәр анализлау-тикшерү барышында үзләштерелә торган предмет өчен бу аерата мөһим. **Күнекмәләр булдыру** эшчәнлеге түбәндәге юнәлешләрдә үстерелә һәм бәяләнә:

- **рецептив эшчәнлек**: әдәби текстны укый һәм эчтәлеген кабатлап сөйли, аңлата алу, шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан сөйләү; сайлап алып (яки тәкъдим ителгән) язучының тормыш юлы, иҗаты турында сөйләү; фольклор әсәрләренең жанрын һәм аларга хас үзенчәлекләрне тану, әдәби әсәрнең төрен, жанрын билгеләү һәм фикерне исбатлау.

- **репродуктив эшчәнлек**: әдәби әсәрнең сюжетын, анда сурәтләнгән вакыйгаларны, характерларны аңлатып бирә, бәяли алу; төрле мәгълүмат чыганаклары (сүзлекләр, белешмәләр, энциклопедияләр, электрон чаралар) белән максатчан эшли белү; вакытлы матбугат материалларына мөрәҗәгать итә алу.

- **иҗади эшчәнлек**: төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади, сәнгатьле укый белү; укыганны телдән сурәтләп бирә алу; рольләргә кереп кабатлап бирү; план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә язу, сочинение элементлары белән изложение язу; әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу.

- **эзләнү эшчәнлеге**: проблемалы сорауларга мөстәкыйль рәвештә җавап таба белү; әдәби әсәргә, аның өлешләренә, язучы иҗатына карата аңлатмалар, бәя бирү.

- **тикшеренү эшчәнлеге**: әдәби әсәрне сюжет–композиция, образлар бирелеше, тел–стиль ягыннан анализлау; тулы текстны анализлау; төрле әсәрләрнең проблемаларын яки темаларын чагыштыру, үзенчәлекләрен билгеләү; әсәрләрне үзара чагыштыру, уртак һәм аермалы якларны таба белү; язучыларның иҗатларын, әсәрләрен чагыштырып уртак һәм аермалы якларын аңлата, бәяли белү.

Татар әдәбияты предметын үзләштерү нәтиҗәсендә укучы:

- сүз сәнгатенең образлы табигатен;
- милли әдәбиятның иң билгеле язучыларыннан Г.Тукайның, Г.Камалның, Г.Ибраһимовның, Ф.Әмирханның, Г.Исхакыйның, М.Җәлилнең, Ә.Еникинең тормыш юлы һәм иҗатының төп фактларын;
- өйрәнелгән әсәрләрнең эчтәлеген;
- сүз сәнгатенең образлы асылын;
- төп әдәби-теоретик төшенчәләрне

белергә;

- әдәби әсәр эчтәлеген кабатлап, аерым өлешләрен яттан сөйләү;
- әдәби әсәрне әдәбият теориясеннән мәгълүматлар файдаланып анализлау;
- әдәби әсәрнең аерым якларын элементларын җентекләп тикшерү һәм нәтиҗәләр чыгару;
- әдәби әсәрнең төр һәм жанрын билгеләү;
- әдәби әсәрләрне, аларның геройларын чагыштыру;
- геройларга характеристика бирү, автор позициясен ачыклау;
- сәнгатьле уку;
- әдәби әсәрләр хакында төрле характердагы иҗади эшләр башкару

күнекмәләрен үзләштергән булырга тиеш.

Укучыларның уку барышында алган белем-күнекмәләрен бәяләп бару укыту процессының мөһим өлешен тәшкил итә, аның әһәмияте, максаты укучыларның белемнәрен даими күзәтеп, бәяләп бару белән билгеләнә.

Уку күнекмәләрен тикшерү өчен биремнәр: әдәби текстны аңлап, дөрес, йөгерек һәм сәнгатьле уку, әдәби әйтелеш нормаларын саклап, дөрес интонация һәм басым белән уку, текстның төп мәгънәсен, эчтәлеген аңлап, эчтән уку һәм кирәкле информацияне табу һ.б.

Сөйләм күнекмәләрен бәяләү өчен биремнәр: әсәрнең эчтәлеген бәян итү яки тәкъдим ителгән аерым өзекләрен яттан сөйләү, әсәрнең геройлары, вакыйгалары турында текст төзеп, хикәяләп сөйләү, бирелгән темага хикәя төзеп сөйләү, язучының биографиясе, язучы иҗаты хакында сөйләү, әсәргә карата үз мөнәсәбәтен җиткерү, автор текстына нигезләнгән монологик сөйләм әзерләү, аерым әсәрләр, әдипләр, әдәби күренешләр һ.б. хакында сөйләшү.

Язу (язма сөйләм культурасын) күнекмәләрен бәяләү өчен биремнәр: әдәби әсәр буенча куелган сорауларга язмача җавап әзерләү, әсәргә мөстәкыйль бәяләмә, сочинение элементлары белән изложение, сочинение һәм әсәргә яки билгеле бер темага мөнәсәбәтле хикәяләр һ.б. язу.

Анализ күнекмәләрен һәм теоретик белемнәрне бәяләү өчен биремнәр: әсәрнең төр һәм жанр үзенчәлекләрен табу, геройларга, образлар системасына бәя бирү, автор һәм хикәяләүченең вазифасын ачыклый алу, образларның мәгънәләрен табу, стиль, тел-сурәтләү чараларын табу һәм текстагы функциясен билгеләү, сюжет барышын тикшерү, сюжет элементларын табу, тема-проблема, идеяне билгеләү, әдәби әсәрдәге вакыйгаларны һәм геройларны чагыштыру һ.б.

Әлеге бирем төрләреннән тыш, укучыларның белем, күнекмәләрен тикшерү максатыннан тестлар, тест тибындагы биремнәр куллану да уңышлы санала. Тестларның уңайлылыгы аларны тикшерү эшен тиз, төгәл оештырырга, дөрес һәм дөрес булмаган җавапларны чагыштырырга мөмкинлек бирә, моннан тыш, укучыга татар әдәбиятыннан бердәм дәүләт (республика) имтиханына әзерләнү барышында да ярдәм итә ала.

Укытуның планлаштырылган нәтиҗәләре

Гомуми төп белем бирүче мәктәпләрдә татар әдәбияты предметын үзләштерү нәтиҗәсендә укучыларда әдәби әсәрне аңлау-бәяләү күнекмәсе булдырыла, әхлакый позиция һәм эстетик зәвык тәрбияләнә, иҗади фикерләү үстерелә, һәм болар дөньяга карашны, тормышны бәяләү чарасына әверелергә тиеш.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **гомуми (метапредмет) нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

- укучыда әдәби әсәрне аңлап укырлык, мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру, әдәбиятка мәхәббәт тәрбияләү;
- сүз сәнгатен халыкның яшәү рәвешен, рухи кыйммәтләрен саклап калган һәм беркетә килгән хәзинә буларак кабул итәргә өйрәтү;
- язу һәм сөйләм осталыгын үстерү, мәсьәләне аңлый, гипотеза куя, материалны төркемли, үз фикерен дәлилли, кирәк икән – үзгәртә-төгәлләштерә, нәтиҗәләр чыгара, материалны гомумиләштерә белергә, үз хисләреңне сүзләр ярдәмендә аңлата алырга һәм бер үк вакытта башкалар белән бергәләп эшләргә күнектерү;
- баланың үз эшчәнлеген һәм әйләнә-тирәдәге тормышны мөстәкыйль бәяли белүенә, мөстәкыйль карарлар кабул итә һәм аларны җиренә җиткереп үти алуына ирешү;
- төрле чыганаклар белән эшләргә, аларны табарга, мөстәкыйль рәвештә кулланырга, төркемләргә, чагыштырырга, анализларга һәм бәяләргә өйрәтү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предмет нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

Танып-белү өлкәсендә:

- аерым төр һәм жанрга караган әсәрләрне аңлап укый һәм кабул итә, эчтәлеген кабатлап (аерым очракларда текстны яттан) сөйли, кирәк чакта тексттан өзекләр китерә алуга ирешү;
- укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен билгели, геройларын һәм әдәби дөньясын бәяли алуына, аның нинди төр һәм жанрга каравын аеруына ирешү;
- укучының классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларының төп фактларын белүе;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгарып, укыган буенча тезислар һәм план төзү, геройларга характеристика бирү, сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен билгеләү күнекмәсе булдыру;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашырга, оппонентларның фикерен исәпкә алып, үз карашларын расларга һәм дәлилләргә, әдәбият белеме төшенчәләренә мөрәҗәгать итәргә өйрәтү.

бәяләү өлкәсендә:

- милли әдәбияттагы рухи-әхлакый кыйммәтләрне күңелдән уздырып кабул итәргә өйрәтү;
- әдәби әсәрләргә шәхси мөнәсәбәт һәм бәя булдыру;
- өйрәнелгән әсәрләрне шәрехли белүенә ирешү;
- автор позициясен ачыклый алу һәм аңа үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең образлы табигате хакында гомуми мәгълүматый күзаллау булдыру, аның эстетик кыйммәтен тою хисе тәрбияләү;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;
- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, геройларның, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Бүгенге яшүсмер укучы алдагы буын укучылардан нык аерыла, телевидение, радио, интернет һ.б. бик күп мәгълүмат чаралары тирәлегендә үскән һәм тәрбияләнгән бала бай мәгълүматлы була, әмма еш кына әлеге мәгълүматлар аның рухи дөньясына тискәре йогынты да ясый. Шуңа күрә **шәхси нәтиҗәләр** арасында түбәндәгеләре аерым әһәмияткә ия:

- укучының җаваплылык хисен активлаштыру;
- укуга һәм хезмәткә уңай мөнәсәбәт булдыру;
- баланың үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен төшендерү;
- төрле чыганаклардан (сүзлекләр, энциклопедияләр, интернет-ресурслар һ.б.) танып-белү һәм коммуникатив ихтыяҗларны канәгатьләндерерлек мәгълүматлар табарга күнектерү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предметара нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

- укучыларда әдәбиятны сәнгатьнең башка төрләре ярдәмендә мөстәкыйль үзләштерерлек күнекмәләр булдыру һәм әдәбият–сәнгать белән даими кызыксыну формалаштыру;
- татар теленә бәйләнештә, туган телнең матурлыгына һәм байлыгына хөрмәт тәрбияләү;
- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү.

Төренә, максатына карап дәресләрдә кулланыла торган педагогик технологияләр:

1. Шәхескә юнәлдерелгән
2. Тикшерү-проект
3. Эзләнү
4. Уку мәсьәләсен кую
5. ИКТ
6. Модульле-блоклы

Укучыларның укуын һәм белем-күнекмәләрен бәяләү.

Укучыларның 1 минутка уку тизлеге түбәндәгечә бәяләнә:

	Иҗек саны		Сүз саны	
	1 яртыеллык	2 яртыеллык	1 яртыеллык	2 яртыеллык
V	155-235	160-250	65-105	70-110
VI	160-250	170-270	70-110	75-115
VII	170-270	180-280	75-120	80-125
VIII-IX	180-280	190-290	80-125	85-130

Искәрмә.Эчтән уку тизлеге, кычкырып уку белән чагыштырганда, 5-7 нче классларда – 30-40 % ка, ә 8-9 нчы классларда 40-50 % ка югырырак була.

Уку барышында үтәлергә тиешле фонетик, орфоэпик, пунктуацион, грамматик таләпләрнең үтәлешенә нигезләнеп, бәяләр куелырга мөмкин.

№	**Таләпләр**	**Билге**

1. 2.	Шул сыйныфка таләп ителгән күләмдәге сүзләр (текст) тиз, ачык, дөрес әйтелеп, фикер аңлаешлы бирелсә, ягъни: фонетик үзенчәлекләр (хәрефләрнең укылыш үзенчәлекләре) дөрес бирелсә; татар әдәби теленең орфоэпик нормалары (сүзнең язылыш һәм әйтелеш үзенчәлекләре) саклanса; җөмләләр сөйләмнең төп структур берәмлекләренә (сүзләр – иҗекләргә, җөмлә - сүз тезмәләре һәм сүзләргә, мәгънәле кисәкләргә) дөрес бүленсә; туктальшлар (паузалар) дөрес ясалса, сүз басымы һәм логик басым дөрес укылса яисә куелса, интонацион яктан тексттагы җөмләләр дөрес тавыш белән укылса; Укытучының текст эчтәлегеннән чыгып бирелгән сорауларына төгәл җавап бирелсә;	“5”ле билгесе куела.
1. 2.	Таләп ителгән күләмдәге сүзләр (текст) тиешле тизлектә укылса, ләкин кайбер сүзләрнең әйтелешендә фонетик, орфоэпик үзенчәлекләр тиешенчә үтәлмәсә, ягъни: кайбер сүзләрне укыганда, сүзләрнең укылыш үзенчәлекләре орфоэпик нормаларга туры килмәсә; сөйләмнең структур бүленешендә кайбер хаталар булса; җөмләне укыганда, интонацион яктан 1-2 төгәлсезлек җибәрелсә; Укытучының сорауларына төгәл җавап бирелсә;	“4”ле билгесе куела.
1. 2. 3.	Уку тизлеге вакыт чикләренә сыймаса һәм уку барышында 3-4 фонетик, 2-3 орфоэпик хата җибәрелсә; Текст сөйләм берәмлекләренә тиешенчә бүленмәү сәбәпле, интонация төгәл бирелмәсә; Текстны аңлап та, сорауларга бирелгән җавапларда төгәлсезлекләр булса;	“3”ле билгесе куела.
1. 2. 3. 4.	Тиешле тизлектә уку күнекмәләре булмаса; Уку барышында үтелгән орфограммаларда төгәлсезлекләр күп кабатланса; Уку барышында җибәрелгән фонетик, орфоэпик, интонацион хаталар текст эчтәлеген аңлауга комачауласа; Текст эчтәлеге буенча бирелгән сорауларга өлешчә генә җавап алынганда.	“2”ле билгесе куела.

Телдән җавапларны бәяләү.

Телдән җавап бирү – тәкъдим ителгән теманы сөйләү формасында була.

М а т е р и а л:

1) программа материалы буенча бирелгән яисә үзе сайлап алган тема;
2) эчтән укылган текстның (нигездә, әдәби әсәрдән яисә әдәбият дәреслегеннән алынган, күрсәтелгән яисә үзе сайлап алган) эчтәлеге.

С ө й л ә ү г ә   б и р е л ә   т о р г а н   в а к ы т:

V - VI класста 2-5 минут.

VII класста 3-6 минут.

VIII класста 4-7 минут.
IX класста 5-7 минут.
X - XI классларда 7-10 минут.

Әдәбият дәфтәренә таләпләр

Әдәбият дәфтәрендә һәр укуелы дәвамында түбәндәге төп язмалар була:

1) планнар
2) эчтәлекне хикәяләп язу
3) цитаталар (күчереп язу)
4) аңлатмалар (сүз һәм төшенчәләргә)
5) фикер язмалары (үз фикереңне язып кую)
6) укучы үзе иҗат иткән әдәби әсәрләр (хикәяләр, шигырьләр, мәзәкләр, сценарийлар һ.б)
7) халык авыз иҗатыннан җирле материаллар
8) аннотацияләр (11кл.)
9) тезислар (8-11кл.)
10) конспектлар (8-11 кл.)
11) рефератлар (8-11 кл.).

Әдәбият дәфтәрендә бары тик программа материалын үзләштерүгә һәм аны язып бирә белергә өйрәтә торган язмалар гына булырга тиеш. Язма эшләр сочинение таләпләре белән бәяләнә.

Әдәбияттан белем дәрәҗәсен бәяләү соңгы чиктә сочинение яздыру белән йомгакланса да, өлгереш билгеләре чыгарган вакытта аның белән генә чикләнмичә, уку, сөйләү, телдән җавап бирү дә исәпкә алына.

Укуга карата төп таләп – сәнгатьле уку.

Уку материалы:

1. Укучы үзе язган текст яки сочинение.
2. Әдәби әсәрдән, публицистик һәм фәнни хезмәттән өзек.

Материалның күләме:

Һәр класс өчен билгеләнгән сочинение күләме икеләтә алына.

Материалны сайлап алу:

1. Укучы үзе сайлый, үзе теләгән текстны укый.

2. Укытучы күрсәтмә бирә.

<u>Укуны әдәбият фәне буенча бәяләү өчен таләпләр:</u>

1. Уку тел (грамматика) фәне буенча уңай билге куярлык булсын.
2. Сәнгатьле яисә логик сәнгатьле (текстның характерыннан чыгып) башкарылсын.
3. Уку интонациясен бөтен текстка һәм аның аерым өлешләренә карата укучы аңлатып бирә белсен.

И с к ә р м ә. Уку интонациясен аңлатканда:

1. V – VII классларда интонациянең текст эчтәлегенә карата булган ягын аңлату җитә (ягъни объектив эчтәлектән чыгып).
2. VIII класста авторның тексттагы эчтәлеккә мөнәсәбәтен чагылдыру дәрәҗәсенә бәйләп аңлату да таләп ителә.
3. IX - XI классларда укучы, болар өстенә, текст эчтәлегенә үзенең мөнәсәбәтен, тыңлаучыларга ничек тәэсир итәргә, аларда нинди хисләр уятырга теләгәнлеген дә аңлатырга тиеш.

Соңгы ике таләптән берсенең үтәлмәве тел буенча куелган билгене – бер баллга, икесенең дә кимчелекле үтәлүе билгене ике баллга киметә. Икесе дә бөтенләй үтәлмәгән булса, әдәбияттан “2”ле куела.

Минутка укыганда куела торган таләпләр

№	Таләпләр	Билге
1 2	Шул сыйныфка таләп ителгән күләмдәге сүзләр (текст) тиз, ачык, дөрес әйтелеп, фикер аңлаешлы бирелсә, ягъни: -фонетик үзенчәлекләр (хәрефләрнең укылыш үзенчәлекләре) дөрес бирелсә; -татар әдәби теленең орфоэпик нормалары (сүзнең язылыш һәм әйтелеш үзенчәлекләре) сакланса; -җөмләләр сөйләмнең төп структур берәмлекләренә (сүзләр-иҗекләргә; җөмлә-сүз тезмәләре һәм сүзләргә, мәгънәле кисәкләргә) дөрес бүленсә; -тукталышлар (паузалар) дөрес ясалса, сүз басымы һәм логик басым дөрес укылса яисә язылса; -интонацион яктан тестктагы җөмләләр дөрес тавыш белән укылса; Укучының текст эчтәлегеннән чыгып бирелгән сорауларга төгәл җавап бирелсә;	“5”ле куела
1	Таләп ителгән күләмдәге сүзләр (текст) тиешле тизлектә укылса, ләкин кайбер сүзләрнең әйтелешендә фонетик, орфоэпик үзенчәлекләр тиешенчә үтәлмәсә, ягъни: -кайбер сүзләрне укыганда, сүзләрнең укылыш үзенчәлекләре орфоэпик нормаларга туры килмәсә; -сөйләмнең структур бүленешендә кайбер хаталар булса; -җөмләне укыганда, интонацион яктан 1-32 төгәлсезлек җибәрелсә; Укытучының сорауларына төгәл җавап бирсә	“4”ле куела

1 2	Уку тизлеге вакыт чикләренә сыймаса һәм уку барышында 3-4 фонетик,2-3 орфоэпик хата җибәрелсә; Текст сөйләм берәмлекләренә тиешенчә бүленмәү сәбәпле, интонация төгәл бирелмәсә; Текстны аңлап та, сорауларга бирелгән җавапларда төгәлсезлек булса;	“3”ле куела
1 2 3	Тиешле тизлектә уку күнекмәләре булмаса; Уку барышында үтелгән орфограммаларда төгәлсезлекләр күп кабатланса; Уку барышында җибәрелгән фонетик, орфоэпик, интонацион хаталар текст эчтәлеген аңлауга комачауласа; Текст эчтәлеге буенча бирелгән сорауларга өлешчә генә җавап алынганда;	“2”ле куела

Сочинение бәяләү нормалары

№	Эшнең эчтәлеге һәм теле	Грамоталылыгы	Билге
1	Эчтәлек темага туры килә; язмада фактик ялгышлар юк;план (яки плансыз) эзлекле язылган;теле бай, образлы, стиль бердәмлеге сакланган	1 орфографик яки пунктуацион (яки грамматик) хата бар	“5”ле куела
2	Язманың эчтәлеге темага туры килә, ул дөрес ачылган; 1 фактик хата җибәрелгән, хикәяләү эзлеклелелегендә артык әһәмияте булмаган бозу сизелә;тулаем алганда, теле бай, образлы; стиль бердәмлеге сакланган	2 орфографик,1 пунктуацион (яки1 грамматик) хата бар	“4”ле куела
3	Эчтәлекне бирүдә мөһим читләшүләр бар: ул нигездә дөрес, ләкин фактик төгәлсезлекләр очрый, хикәяләү эзлекле түгел; телнең ярлылыгы сизелеп тора; синонимик сүзләрне аз куллана, бертөрлерәк синтаксик төзелмәләр файдалана, образлы түгел, сүз кулланууда ялгышлар җибәрә; стиль бердәмлеге сакланып җитмәгән.	3 орфографик,2 пунктуацион 1 грамматик хата бар	“3”ле куела
4	Тема ачылмаган; фактик төгәлсезлекләр күп, планга туры килми, эзлеклелек бозылган; теле ярлы; сүз куллану ялгышлары еш очрый; стиль бердәмлеге юк.	Орфографик хаталарның саны 3тән, пунктуацион хаталарның саны 2дән, грамматик хаталарның саны 3 тән артык	“2”ле куела
5	Төгәлсезлекләр билгесе “2”ле кую нормасыннан артып китә.	Төгәлсезлекләр “2”ле кую нормасыннан артып китә.	“1”ле билгесе куела

Агымдагы, арадаш һәм йомгаклау аттестациясендә укучыларның белемнәрен бәяләү материаллары:

Укучыларның белемнәрен бәяләү максатыннан, программа нигезендә 5 нче сыйныфта контроль тест яки программага нигезләнеп, үтелгән темалар буенча сорауларга җавап формасындагы контроль эш үткәрү каралган. Контроль эш һәм тест үткәрү өчен материаллар “Мәгариф” журналыннан, төрле методик җыентыклардан, интернет ресурслардан, edu/tatar/ru сайтындагы сообществолардан алына һәм программага нигезләнеп, дәреслек буенча укытучы тарафыннан төзелә.

Дәресләрне укытуны тематик планлаштыру

Фән *Татар әдәбияты*
Сыйныф *5*
Укытучы *Нәҗметдинова Ләлә Әсхәт кызы*

Дәресләр саны

Сыйныф	**Барлыгы**	**Атнага**
5	70	2

Планлаштырылган контроль эшләр

Сыйныф	**Барлыгы**	**Административ к/э**
5	2	2

Программа

“Татар телендә гомуми төп һәм урта белем бирү мәктәпләре өчен татар әдәбиятыннан программа” (5-9 нчы сыйныфлар) Төзүче авторлар: Д.Ф.Заһидуллина, Н.М.Йосыпова, Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2013 ел.

Дәреслекләр

Сыйныф	**Автор**	**Дәреслек**	**Нәшрият**	**Басма елы**
5	М.Ш.Җәләлиева, Г.М. Әдһәмова, Д.Ш.Сибгатуллина	Татар әдәбиятыннан дәреслек. “Татар урта гомуми белем бирү мәктәбенең 5 нчы сыйныфы өчен әдәбият дәреслеге”	Казан, “Мәгариф” нәшрияты	2006

Өстәмә әдәбият

Сыйныф	**Автор**	**Дәреслек**	**Нәшрият**	**Басма елы**
5	А.Г.Әхмәдуллин	“5 нче сыйныф өчен әстәмә әдәбият”	Казан, “Хәтер” нәшрияты	2000

	Дәрес темасы Дәрес эчтәлеге элементлары	Дәрес тибы	Материалны үзләштерүнең планлаштырылган нәтиҗәсе	Укучылар эшчәнлеге төрләре	Контроль төре	Дата	
						план	**факт**
	Халык авыз иҗаты (8)						
1	**Халык авыз иҗаты турында төшенчә бирү.** Әкиятләр ”Таңбатыр” әкияте. *Фольклор турында төшенчә. Аның жанрлары.Әкиятләр. Алардагы фантастик. Тылсымлы сюжетлар. Тылсымлы, хайваннар турындагы һәм тормыш-көнкүреш әкиятләре арасындагы аерма турында кыскача мәгълүмат.*	Яңа белем-күнекмәләр формалаш тыру	Матур дәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак кабул итә белү. Фольклор һәм аның жанрлары турында мәгълүматка ия булу. Беренче бүлектән сүрәтләү чараларын таба белү	Әңгәмә.	Әсәр эчтәлегенә якын итеп сөйли белү	02.09	02.09
2	”Таңбатыр” әкияте. Эчтәлеген өйрәнүне дәвам итү. *Уку, текстка якын итеп сөйләү*	Ныгыту дәресе	Сәнгатьле уку күнекмәләренә ия булу	Әкиятнең эчтәлеген сөйләү	Әсәр эчтәлегенә якын итеп сөйли белү	07.09	07.09
3	”Таңбатыр” әкияте. Әкият героеның сыйфатлары. **Гипербола, литота.**	Ныгыту дәресе		Әкиятнең эчтәлеген сөйләү. Сорауларга җавап бирү	Әсәр эчтәлегенә якын итеп сөйли белү	09.09	09.09
4	“Үги кыз “әкияте. *Герой холкындагы тугрылык, гаделлек.Укып чыгу, сөйләү.*	Яңа белем-күнекмәләр бирү	Герой холкындагы гаделлек, тугрылык турында аңлата алу.	Әңгәмә. Әкиятнең эчтәлеген сөйләү	Әсәр эчтәлегенә якын итеп сөйли белү	14.09	14.09
5	**ДТУ. “Гөлчәчәк” һәм “Солдат балтасы” әкиятләре. Фантастика турында төшенчә. Көнкүреш әкиятләре.**	Ныгыту дәресе	Әкият белән мөстәкыйль танышу	Көнкүреш әкиятләрен сөйләү. Башка төр әкиятләрдән аермасын табу. Әңгәмә.	Телдән әңгәмә	16.09	16.09
6	“Алтын алмалар”, “Кол һәм алпавыт” әкиятләре. *Тапкырлыккак корылган әкиятләрдә тормышчанлык, акыл көченең өстенлеге. Томышның мәгънәсе һәм кызыклыгы байлыкта гына түгеллеген раслау. Көнкүреш әкиятләренең тәрбияви көче.*	Яңа белем-күнекмәләр бирү		Әңгәмә.	Әсәр эчтәлеген сөйләү	21.09	21.09

7	Хайваннар турында әкиятләр. “Ай белән Кояш”, “Арыслан, бүре, төлке “ әкиятләре. “Ак бүре” әкияте(кыскартып). *Әкиятләрдә кешегә хас сыйфатларның һәм фикер йөртүнең хайваннарга, табигать җисемнәренә үзенчәлекле төскә күчерелүе.*		Әкиятләрдә кешегә хас сыйфатларның һәм фикер йөртүнең хайваннарга, табигать җисемнәренә үзенчәлекле төстә күчерелүен белү	Әңгәмә.	Әсәр эчтәлеген сөйләү	23.09	23.09
8	**ДТУ. “Әкият геройларына бәя бирү”. (“Чакматаш” әкиятендә- яхшылыкның яманлыкны җиңүе).** *Үзләре белгән әиятләрне сөйләтү.*	Ныгыту дәресе	Әкият геройларына бәя бирә белү	“Чакматаш” әкиятен уку, анализлау	Телдән әңгәмә	28.09	28.09
9	**СҮ. Укучыларның аңлап уку тизлеген, сәнгатьле итеп уку һәм укыганның эчтәлеген аңлап сөйләү дәрәҗәсен өйрәнү.** Риваятьләр. Легендалар. ”Шәһәр ни өчен Казан дип аталган” риваяте. “Зөһрә кыз” легендасы”. Ф.Әмирхан “Ай өстендә Зөһрә кыз” хикәясе.	Контроль дәрес, сөйләм үстерү дәресе	Тылсымлы, хайваннар турындагы һәм тормыш-көнкүреш әкиятләре арасындагы аерманы белү	Сәнгатьле уку. Симфониядән өзек тыңлау.	Укучыларның аңлап уку тизлеген, сәнгатьле итеп уку һәм укыганның эчтәлеген аңлап сөйләү дәрәҗәсен өйрәнү.	30.09	30.09
10	**СҮ.** Ирекле темага сочинение “Мин әкият ятатам”	Контроль дәрес	Әдәби телнең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү күнекмәсенә ия булу. Өйрәнгән нәрдән чыгып, язма сөйләм төзи белү	Сочинение язу	Өйрәнгәннәрдән чыгып, язма сөйләм төзү	05.10	05.10
11	Мәзәкләр, мәзәкләргә хас үзенчәлекле билгеләр. Алардагы тапкырлык, юмор, тирән мәгънә. Мәзәкләр өйрәнү, эчтәлеген сөйләү, хикмәтен аңлату: “Ишек өстендә”, “Шайтан ни төсле?”, “Аягын күтәрә торган ат”, “Укытучы белән укучы бала”, “Тартылмый да, сузылмый да”, ”Өметсез”, “Төбен дә юкмы?”, “Былтыргы А”	Яңа белем- күнекмәләр бирү	Мәзәкләр. Алардагы тапкырлык, юмор, кимчелекләрне тәнкыйтьләү, тирән мәгънә, хикмәтле-лек турында күзаллау булу.	Мәзәкләр турында төшенчә бирү. Әңгәмә	мәзәкләрнең кеше тормышындагы роле турында әңгәмә. Мәзәкләрне уку, анализлау	07.10	07.10

12	БСҮ. “Иске кара урман” җыры. “Сак-Сок” бәете. Уку, анализлау.	Бәйләнешле сөйләм үстерү дәресе		Сәнгатьле уку	Бәетне уку, анализлау	12.10	12.10
13	**ДТУ**. К.Насыйри хикәяләре. (“Улы һәм атасы”, “Кичке аштан соң”) М.Гафури “Сарыкны кем ашады?” мәсәле	Ныгыту дәресе	Укытучылар турында әңгәмә үткәрү	Әңгәмә.	Телдән әңгәмә	14.10	14.10
14 15 16	Г.Тукай “Исемдә калганнар”, 1-2 б. *Балачак хәтирәләренең самимилеге, төгәллеге.* Г.Тукай “Исемдә калганнар”, 3 -4 б. *Авыр язмышны оптимистик рухта сүрәтләү.* Г.Тукай “Исемдә калганнар”. **Биография һәм автобиография турында төшенчә.**	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе Ныгыту дәресе	Г.Тукайның биографиясендәге төп моментлар турында мәгълүматлы булу. Укылган өлешне кыскача сөйләү, сәнгатьле уку күнекмәләренә ия булу. Авыр язмышның оптимистик рухта сүрәтләнүенә игътибар итү	Йөгерек уку күнекмәләре булдыру. Балачак хәтирәләренең онытылмаслык булуы турында әңгәмә. 3-4 нче бүлекләрне сәнгатьле уку, укылган өлешләрнең сюжетын кыскача бәян итү	Әсәр эчтәлеген сөйләү Сорауларга җавап алу	19.10 21.10 26.10	19.10 21.10 26.10
17	**БСҮ**. Ирекле темага сочинение “Безнең гаилә.”	Контроль дәрес, сөй ләм үстерү дәресе	Сөйләм һәм язма телен, хәтер һәм фикерләү сәләтен үстерү, рухи дөньяңны баету өстендә эшли белү	Әңгәмә. Сочинение язу	Сочинение язу	28.10	28.10
	Татар халык авыз иҗаты. Фольклор һәм әдәбият арасында бәйләнешләр (2)						
18 19	Г.Тукай “Шүрәле “әкияте. *Уку, эчтәлеген сөйләү. Поэманың әкиятләр җирлегендә иҗат ителүе. Авыл егетенең тапкырлыгы. Табигатҗ күренешләренең тасвирланышы.. Поэманы гүзәл иткән элемент-чаралар.Чагыштыру һәм эпитет.* Г.Тукай “Шүрәле “әкияте. *Әкиятне анализлау.*	Яңа белем-күнекмә ләр бирү Ныгыту дәресе	Сәнгатьле уку, сөйли алу. Поэманы әкиятләр җирлегендә иҗат ителүен белү Авыл егетенең тапкырлыгын күрсәтүче вакыйгалар, сүрәтләү чараларын табу. Табигать күренешләренең тасвирланыш үзенчәлекләрен күрү	Мифлар турында сөйләшү. Поэманың беренче бүлеген сәнгатьле укырга өйрәнү. Башка бүлекләрне укып бетерү. Ф.Яруллинның “Шүрәле” балетыннан өзекләр карау, Н.Җиһановны “Кырлай” симфоник поэмасыннан өзекләр тыңлау. “Сөйкемле шүрәле” бәйгесе турында мәгълүмат бирү	Сәнгатьле уку Поэманың 1 бүлеген яттан сөйләтү. Әсәргә өлешчә анализ ясау.	09.11 11.11	09.11 11.11
20	**ДТУ. “Тапкырлык һәм**	Ныгыту дәресе	Г.Тукайның балалар өчен язылган	Дәреслектәге рәсем турында	Телдән әңгәмә	16.11	16.11

	белемлелек” (Г.Тукайның “Сабыйга һәм “Таз” шигырьләре буенча) “Пар ат”, “Туган җиремә” шигырьләре		шигырьләрен белү, шигырьне сәнгатле уку күнекмәләрен камилләштерү.	фикер алышу (шагыйрнең хыялы); “Таз” шигырен сәхнәләштерү, сәнгатьле уку конкурсы үткәрү	Сәнгатьле уку, анализ		
21	**БСҮ. Б. Әлменовның “Исемдә калганнар” әсәренә иллюстрация буенча монологик сөйләм төзү һәм язу.**	Контроль дәрес, сөйләм үстерү дәресе		Сочинение язу	Монологик сөйләм төзү һәм язу	18.11	18.11
22 23 24	Ф.Әмирхан “Нәҗип” хикәясе 1 б.*Язучы турында белешмә. Хикәянең сюжеты*. **Хикәя турында төшенчә** “Нәҗип” хикәясе 2 б. *Нәҗип кичерешләренең самимилеге, кичерешләрдәге борылышлар*. “Нәҗип” хикәясе 3 б. *Хикәягә анализ. Нәтиҗә ясау*. Фокус турында төшенчә. (А.Яхин буенча)	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе Ныгыту дәресе	Язучы тормышындагы төп биографик моментларны белү. 1 нче бүлекнең сюжетын бәян итә алу. Нәҗип кичерешләренең самимилеге, кичерешләрдәге борылышларны мисаллар ярдәмендә аңлата белү.	Язучы турында белешмә бирү, 1 нче бүлекне сәнгатьле уку. Эчтәлек буенча әңгәмә.	Әсәр эчтәлеген сөйләү, сорауларга җавап алу Хикәягә анализ.Нәтиҗә ясау	23.11 25.11 30.11	23.11 25.11 30.11
25	**СҮ.Ирекле темага сочинение “Минем эшләрем”**	Контроль дәрес	Кечкенә күләмле сочинение язу		Сочинение язу	02.12	02.12
	Эпик әсәрләрдә образлылык (3)						
26 27 28	Г.Ибраһимов иҗаты. “Алмачуар” әсәре.IX-XIVб. *Язучының кыскача иҗат биографиясе белән таныштыру* Г.Ибраһимов “Алмачуар” әсәре. XIV-XVI б. *Авыл малаеның табигатькә якынлыгы, атка мәхәббәте, аңа бәйле хыяллары, хыялның җимерелүе.* Г.Ибраһимов “Алмачуар” хикәясе. **Пейзаж турында төшенчә.**	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе Ныгыту дәресе	Язучының кыскача иҗат биографиясен белү Әсәр эчтәлегенә якын итеп сөйли белү	Әңгәмә. Язучы турында белешмә бирү. “Алмачуар” хикәясенең 1-3 нче бүлекләрен уку, эчтәлеген бәян итү Әсәрне сәнгатьле уку, эчтәлек буенча әңгәмә Әсәрне сәнгатьле уку, эчтәлек буенча әңгәмә	Г.Ибраһимов турында әңгәмә Әсәр эчтәлеген сөйләү Тест эшләү	07.12 09.12 14.12	07.12 09.12 14.12

	(А.Яхин буенча)						
29	**СҮ. Л.Ә.Фәттаховның “Сабан туе” картинасы буенча язма эш.**	Контроль дәрес	Сөйләм һәм язма телен, хәтер һәм фикерләү сәләтен үстерү, рухи дөньяңны баету өстендә эшли белү.	Картина буенча эш	Картина буенча сочинение язу	16.12	16.12
	Лирик әсәрләрдә образлылык (3)						
30	Һади Такташның тормыш һәм иҗат юлы. “Урман” шигыреннән өзек. “Ак чәчәкләр” шигыре. **Лирик герой турына төшенчә бирү.** *Шагыйрьнең тормыш юлы турында белешмә. Табигать күренешләренең төгәл чагылдырылуы. Шагыйрь күңеленә дөньяга соклану, яшәү куанычы хисләренең тууы. Җанландырылган табигать образлары.*	Яңа белем-күнекмә ләр бирү	Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗатындагы төп моментларны белү. Әдәби әсәрләрдән җанландырылган табигать образларын таба белү, аларның вазифасын күзаллау	Шагыйрьнең тормыш юлы турында белешмә бирү. Чагыштыру алымы.	Шигырь эчтәлеге буенча әңгәмә Сәнгатьле уку, анализ	21.12	21.12
31 32	Һ.Такташ “Караборынның дусты”. *Азатлык өчен көрәшнең гәүдәләнеше. Әйдүк һәм караборын образлары. Күренешләрнең Караборын образы аша тасвирлануы.* Һ.Такташ “Караборынның дусты”. *Хикәяне анализлау.*	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе	Азатлык өчен көрәшнең гәүдәләнеш үзенчәлекләрен әсәр мисалында аңлата белү. Әйдүк һәм караборын образларына бәяләмә бирә белү. Күренешләрнең Караборын образы аша тасвирлануын белү	Күренешләрнең тасвирлау үзенчәлекләрен күзәтү, чагыштыру. Эчтәлекне сөйләү өчен план төзү.	Әсәр эчтәлеген сөйләү	23.12 28.12	23.12 28.12
33	**СҮ. Сочинение “Минем дүрт аяклы дустым”**	Контроль дәрес	Сөйләм һәм язма телен, хәтер һәм фикерләү сәләтен үстерү, рухи дөньяңны баету өстендә эшли белү.	Ирекле темага язылган сочинениене әдәби әсәр эчтәлеге белән бәйләргә өйрәтү	Сочинение язу	13.01	13.01
34	Әмирхан Еники иҗаты. “Курай” хикәясе. Моңның кеше күңеленә тәэсире. *Тщрҗемәи хәле турында кыскача белешмә.Әсәрне уку, эчтәлеген сөйләү. Әсәрнең халык иҗаты белән уртаклыгы.*	Яңа белем-күнекмә ләр бирү	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу; Сәнгатьле йөгерек, аңлы һәм дөрес уку күнекмәләрен камилләштерә алу. Хикәянең халык иҗаты белән уртаклыгын табу.	Язучының тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясау. Әсәрне уку, эчтәлеген сөйләү.	Әсәр эчтәлеген сөйләү	18.01	18.01

35	Әмирхан Еники . “Курай” хикәясе. *Курай һәм курай образы. Җанлы һәм җансыз образлар.*	Ныгыту дәресе	Курай һәм курайчы образлары аша моңның кеше күңеленә тирән тәэсир итүен аңлату.	М.Әхмәтҗановның курайда уйнавын карау, тыңлау	Эчтәлекне сөйләү өчен план төзү	20.01	20.01
	БВС чоры әдәбияты						
36 37	Ә.Еники “Бала”хикәясе. Хикәянең эчтәлеген өйрәнү. *Әсәрне уку, эчтәлеген сөйләү.Үзәк вакыйганы билгеләү.Солдатның эчке дөньясын ачу үзенчәлекләре. Сәнгатьчә детальләр, аларның мәгънәви көчен ачу.* Ә.Еники “Бала”хикәясе. Хикәягә анализ. Юл һәм урман образлары.	Яңа белем-күнекмә ләр бирү Ныгыту дәресе	Сәнгатьле, йөгерек, аңлы һәм дөрес уку күнекмәләрен камилләштерә алу. Сорауларга җавап алу	Әсәрнең тулы вариантын уку. Әсәргә өлешчә анализ ясау: үзәк вакыйганы билгеләү, өлешләргә бүлү, солдатның эчке дөньясын ачу үзенчәлекләрен ачыклау, сәнгатьчә детальләрне табу, аларның мәгънәви көчен ачу.	Әсәр эчтәлеген сөйләү Халкыбыз тормышындагы фаҗигале елларның эзе турында сөйләшү	25.01 27.01	25.01 27.01
38	**СҮ. Танышу хаты язу.**	Контроль дәрес			Танышу хаты язу	01.02	01.02
	Сугыш һәм сугыштан соңгы чор (9)						
39 40	Гадел Кутуйның тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә бирү. “Сагыну"нәсерен сәнгатьле итеп уку. *Лирик герой кичерешләрендә Туган ил образы.* “Сагыну” нәсере. Нәсер һәм инверсия турында белешмә бирү.	Яңа белем-күнекмә ләр бирү Ныгыту дәресе	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу. Сәнгатьле итеп яттан уку күнекмәсен камилләштерә белү, башкаларның сәнгатьле сөйләменә һәм үз сөйләмеңә дәлилле бәя бирә алу.	Язучының тормыш юлына күзәтү ясау, нәсерне сәнгатьле һәм йөгерек укырга күнектерү, лирик герой кичерешләрендә туган ил образының бирелеш үзенчәлекләрен билгеләү.	Сәнгатьле уку, анализ. Халкыбыз тормышындагы фаҗигале елларның эзе турында сөйләшү	03.02 08.02	03.02 08.02
41	Г.Кутуй. “Рөстәм маҗаралары” әсәре. “Югалу”, “Әби әкияте”,”Яз җиткәч”, “Сихерле чәчәкләр”, “Кем сорый?” бүлекләре. *Фашистларга каршы көрәшнең фантастик маҗара стилендә бирелеше. Рөстәмнең характер сыйфатлары.* Г.Кутуй. “Рөстәм маҗаралары”	Яңа белем-күнекмәләр бирү	Сәнгатьле, йөгерек, аңлы һәм дөрес уку күнекмәләрен камилләштерә алу.	Әсәрнең эчтәлеге белән танышу	Әсәр эчтәлеген сөйләү	10.02 15.02	10.02 15.02

42	әсәре. “Партизаннар янында” бүлеге. *Фантастик әкиятләр белән бу әсәр арасындагы уртаклык һәм аермалар.*	Ныгыту дәресе	Сәнгатьле, йөгерек, аңлы һәм дөрес уку күнекмәләрен камилләштерә алу.	Бүлекне анализлау.			
43	**СҮ. Сочинение “Әгәр мин күренмәс кеше булсам”**	Контроль дәрес, сөйләм үстерү дәресе	Сөйләм һәм язма телен, хәтер һәм фикерләү сәләтен үстерү, рухи дөньяңны баету өстендә эшли белү.		Сочинение язу	17.02	17.02
44 45 46	Муса Җәлилнең тормыш юлы. “Җырларым” шигыре. *Шагыйрьнең эчке ышанычы, өметләре, шигърияты зурлавы.* *Фаҗига, драматизм белән батырлык, фидакарьлекнең үрелеше, табигатьнең боларга актив мөнәсәбәте.* М.Җәлил “Кызыл ромашка” шигыре. *Предметларны җанландырып сүрәтләү. Рифма турында төшенчә.* М.Җәлил “Ана бәйрәме” поэмасы. *Поэманы уку, анализлау.*	Яңа белем-күнекмә ләр бирү Ныгыту дәресе Ныгыту дәресе	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу. Шигырьләрне сәнгатле уку күнекмәсен камилләштерү. Әсәрләрдә фаҗига, драматизм белән батырлык, фидакарьлекнең үрелешен, табигатькә боларга актив мөнәсәбәтен билгели алу. Предметларны, табигатьне җанландырып сүрәтләү алымын күрсәтә белү.	Шагыйрь турында белгәннәрне искә төшерү, мәгълүматларны тулыландыру. “Җырларым” шигырен яттан уку Аудиоязма белән эш. Шигырьне сәнгатле укырга өйрәнү	Сәнгатьле уку, анализ. Халкыбыз тормышындагы фаҗигале елларның эзе турында сөйләшү	22.02 24.02 01.03	22.02 24.02 01.03
47 48	Фатих Кәрим иҗаты. Шагыйрь турында белешмә. “Үлем уены” поэмасы. *Нәни солдат тапкырлыгы.* *Үлемне җиңгән нәни солдат тапкырлыгының юмор ярдәмендә бирелүе.* **Юмор турында төшенчә.** Ф.Кәримнең “Сибәли дә сибәли”, “Кыр казы” шигырьләрен өйрәнү. **Лирик шигырь төшенчәсе бирү.** *Табигать күренешләре (көзге төн, җил, яңгыр) белән*	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу. Эчтәлектә сәнгать әсәренең ничек оешуын, фикер үсешен бирү өчен төп рольне нинди образлар уйнаганын, фикер һәм хиснең үзара ничек үрелүен күрсәтә белү.	Шигырьләргә өлешчә анализ ясау	Ф.Кәрим турында әңгәмә Шигырь эчтәлеге буенча әңгәмә Сәнгатьле уку, анализ	03.03 (8)10.03	03.03 10.03

	якын иптәшен җуйган лирик геройның кәефе арасындагы уртаклыкның сәнгатьле чагылышы.Лирик герой күңелендәге халкын ярату хисләренең чагылышы. Бу хисне әйтеп бирүдә кыр казы уйнаган роль.						
49	**ДТУ.“Сугыш китергән фаҗига”. (Нур Баян “Сандугач”, С.Хәким “Колын” шигырьләре буенча).** *С.Хәким, Н.Баян турында кыскача белешмә.*	Ныгыту дәресе	Якташ язучыларыбыз иҗаты белән кызыксыну	Әңгәмә. Сәнгатле уку.	Сәнгатьле уку, анализ	15.03	15.03
50	**СҮ. Х.Якуповның ”Хөкем алдыннан” картинасы буенча сочинение**	Контроль дәрес	Сөйләм һәм язма телен, хәтер һәм фикерләү сәләтен үстерү, рухи дөньяңны баету өстендә эшли белү.	Сочинение язу	Картина буенча сочинение язу	17.03	17.03
	Фольклор һәм әдәбият арасында бәйләнешләр (2)						
51 52	Абдулла Алиш. Язучының тәрҗемәи хәле турында төшенчә. ”Сертотмас үрдәк” һәм “Койрыклар”әкиятләрен сөйләтү. *Башлангыч сыйныфларда укылган әсәрләрен искә төшерү. Әкиятләре турында гомуми фикерләр, халык авыз иҗатына якынайткан яклары.* Абдулла Алиш “Нечкәбил” әкияте. **Рифмалы проза.** *А.Алиш әкиятләрендәге образлар системасы, төп мотивлар, детальләр байлыгы, җанлы һәм җансыз табигатькә мәхәббәт тәрбияләү чаралары.*	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе	А.Алиш әкиятләре турында гомуми фикерләр булу, аның халык авыз иҗатына якынайткан якларын күрсәтә белү. Әкияттәге образлар системасы, төп мотивлар, деталләр байлыгы, җанлы һәм җансыз табигатькә мәхәббәт тәрбияләү чаралары турында мәгълүматлы булу.	Сәнгатьле уку. Укучылар сөйләмене аудиоязмасы белән эшләү.	Әсәр эчтәлеген сөйләү А.Алиш әкиятләре буенча тест эшләү.	22.03 05.04	22.03 05.04
53	**ДТУ. Газиз Мөхәммәтшин хикәяләре.**	Ныгыту дәресе	Якташ язучыларыбыз иҗаты белән кызыксыну	Газиз Мөхәммәтшин турында әңгәмә		07.04	07.04

	Г.Мөхәммәтшин турында кыскача белешмә. Хикәяләрен уку, анализлау.						
54	**СҮ.Ирекле хикәя язу “Шулай бервакыт...”**	Контроль дәрес, сөйләм үстерү дәресе			Иҗади эш, хикәя язу	12.04	12.04
	Мәхәббәт һәм матурлык (4)						
55 56 57 58	Мостай Кәрим турында белешмә.” Озын-озак балачак” әсәрен өйрәнү. ”Кеше тудырырга” бүлеге. *Әсәр героеның табигать һәм кешене аңлаудагы үзенчәлекле юлын сүрәтләү* ”Озын-озак балачак” әсәре. Әсәр эчтәлеген өйрәнү, анализлау. *Тормыш закончалыкларын, кешеләр арасындагы мөнәсәбәтләрне аңлау-аңлатуда Олы инәй образының роле.* “Искәндәр Әсгате” бүлегенең эчтәлеген өйрәнү. “Искәндәр Әсгате” бүлеген анализлау.	Яңа белем-күнекмә ләр бирү Ныгыту дәресе Ныгыту дәресе Ныгыту дәресе	Әсәр героеның табигать һәм кешене аңлаудагы үзенчәлекле юлын сүрәтләвен аңлау. Тормыш закончалыкларын, кешеләр арасындагы мөнәсәбәтләрне аңлау- аңлатуда Олы инәй образының ролен күрсәтү	Укучылардан балачак истәлекләре турында сөйләтү. Язучының иҗат биографиясе белән таныштыру. Укылган өлешләрнең эчтәлеген кыскача сөйләү. Әңгәмә: 1)Әсгатьнең хыялы 2)Олы инәй 3) Явызлык һәм яхшылык.	М.Кәрим турында әңгәмә Әсәр эчтәлеген сөйләү. Автобиографик әсәр төшенчәсен кабатлау. Өлешләргә бүлү, исемләү. Мәкаль булырлык төшенчәләрне язу. Йөгерек уку. Әсәргә анализ	14.04 19.04 21.04 26.04	14.04 19.04 21.04 26.04
59	**БСҮ. Текст, төп уй турында төшенчә бирү. Гади план төзү. Контроль сочинение “Шагыйрь җанлы Әсгать”.**	Контроль дәрес, сөйләм үстерү дәресе	Сөйләм һәм язма телен, хәтер һәм фикерләү сәләтен үстерү, рухи дөньяңны баету өстендә эшли белү.	Сочинение язу	Гади план төзү, сочинение язу	28.04	28.04
60	Хаталар өстендә эш. Сочинениегә анализ. Шәүкәт Галиев иҗаты турында белешмә. “Шәвәли маҗаралары”. *Балалар өчен шигырьләре. Балалар дөньясының конкрет вакыйгаларга , предмет-*	Яңа белем-күнекмәләр бирү	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу. Балалар дөньясының конкрет вакыйгаларга, предмет-сыйфатларда чагылуын күрү.	Язучының иҗат биографиясе белән таныштыру. Шигырьләрне анализлау.	Шигырьләрне сәнгатьле укый, темасын һәм төп фикерне белү	03.05	03.05

61	*сыйфатларда чагылышы. Дөньяны танып-белүнең, тәҗрибә туплау, ачыш ясауның шаянлык һәм җорлык, юмор теле белән тасвирлануы.* Ш.Галиевның шигырьләре. “Һәркем әйтә дөресен” шигыре *Юмор, сатира турында төшенчә.*	Ныгыту дәресе	Сәнгатьле итеп яттан уку күнекмәсен камилләштерә белү	Шигырьне сәнгатьле итеп яттан сөйләтү	Сәнгатьле уку, анализ Викторина	05.05	05.05
62	Габделхәй Сабитов. Язучының тормыш һәм иҗат юлы турында белешмә. “Ярсулы яз” хикәясе. Әсәрнең эчтәлеген өйрәнү. *Мәктәп тормышының үзенчәлекле детальләрдә чагылуы. Укучы һәм укытучы мөнәсәбәтләрен, табигатьне бала күңеле һәм хисләре аша тасвирлау.*	Яңа белем-күнекмә ләр бирү	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка, йөгерек уку күнекмәләренә ия булу.	Язучының иҗат биографиясе белән таныштыру. Әсәрне сәнгатьле итеп уку, эчтәлегенә төшенү.	Әсәр эчтәлеген сөйләү	10.05	10.05
63	“Ярсулы яз” хикәясе. Хикәянең тема- идеясе, теленең сүрәтлелеге.	Ныгыту дәресе	Язучының укучы һәм укытучы мөнәсәбәтләрен, табигатьне бала күңеле һәм хисләре аша тасвирлавын белү		Тест эшләү	12.05	12.05
64	Атилла Расих. Язучы турында кыскача белешмә бирү. “Хәвефле сынау” повестен өйрәнү. Фантастика , маҗаралы әсәр турында төшенчә. *Әсәрдә маҗаралылык, реаль чынбарлыкны чагылдыру үзенчәлекләре.*	Яңа белем-күнекмәләр бирү	Язучының тәрҗемәи хәле белән таныш булу.	Язучының тормыш юлы һәм иҗаты белән таныштыру, сәнгатле уку.	Әсәр эчтәлеген сөйләү	17.05	17.05
65	Ф.Яруллин “Сез иң гүзәл кеше икәнсез” Ф.Яруллин турында кыскача белешмә.	Ф.Яруллин “Сез иң гүзәл кеше икәнсез”	Ф.Яруллинның тормышы һәм иҗаты белән таныш булу	Ф.Яруллинның тормышы һәм иҗаты белән танышу. Сәнгатьле уку		19.05	19.05
66	**Арадаш аттестация: тест**				**Тест**	24.05	24.05
	Драма (комедия) (2)						

67 68	Н.Исәнбәт.“Хуҗа бик акыллы кеше”. (Н.Исәнбәтнең “Хуҗа Насретдин” “комедиясе буенча) *Язучының тәрҗемәи хәле. Үзәк геройда халык авыз иҗатыннан килә торган сыйфатларның туплап бирелеше.* “Хуҗа бик акыллы кеше”. *Хуҗа Насретдин- халыкның зирәклеген һәм үлемсезлеген раслаучы образ. Комедия турында төшенчә.*	Яңа белем-күнекмәләр бирү Ныгыту дәресе	Язучының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу. Үзәк геройда халык авыз иҗатыннан килә торган сыйфатларның (җорлык, тапкырлык, акыл көче ярдәмендә дошманнарын җиңү) туплау бирелүен аңлау.	Комедияне рольләргә бүлеп уку. Әңгәмә. Сораулар ярдәмендә текстны анализлау.	Милләтебезнең театр сәнгатенә мөнәсәбәте, мәхәббәте; Татар театрлары, Минзәлә ТДДТ (әңгәмә оештыру). Хуҗа Насретдин образына характеристика бирү	26.05 26.05	26.05 26.05
69-70	Уку елы буенча өйрәнгәннәрне кабатлау.	Кабатлау, ныгыту дәресе			Кабатлау әңгәмәсе	31.05	31.05

Әдәбият

Укытучы өчен методик әдәбият

1.Заһидуллина Д.Ф., Закирҗанов Ә.М., Т.Ш. Гыйләҗев. Татар әдәбияты. Теория. Тарих. К.: “Мәгариф” нәш-ты, 2004
2. Хатипов Ф.М. Әдәбият теориясе. К.:ТКН,2000.
3. Гайфуллина Ф.А.Әдәбият дәресләрендә .Казан, «Яңалиф», 2006
4. Хөснетдинова Л.К. Әдәбият укыту мәсьәләләре. Яр Чаллы, 2000.
5. Мифтахова М.А. Мәктәптә Хәсән Туфан иҗаты. Алабуга, 2002.
6. Ф.К.Мифтиева, Ф.Г.Галимуллин. Рус мәктәбендә татар балаларына әдәбият укыту. 6нчы сыйныф. Укытучылар өчен методик кулланма. Казан. Мәгариф. 2001
7. Абдрәхимова Я.Х. Әдәбият дәресләрендә мөстәкыйль һәм иҗади эшләр. К.: “Мәгариф”
8. Абдрәхимова Я.Х. Әдәбият дәресләрендә бәйләнешле сөйләм үстерү. К.:. Мәгариф, 2007.
9. Даутов Р.Н., Нуруллина Н.Б. Совет Татарстаны язучылары. Библиографик белешмә. К.: ТКН, 1986.
10. Татар әдәбияты тарихы. 6 том. 60-90 еллар әдәбияты. К.: “Раннур нәшрияты, 2001.
11. Заһидуллина Д.Ф., Ибраһимов М.И., Әминева В.Р. Әдәби әсәргә анализ ясау.К.: “Мәгариф” нәшрияты, 2005.
12..Гайфуллина Ф.Ә. Әдәбият дәресләрендә. К.:. “Яңалиф” н-ты, 2006.
13.Заһидуллина Д.Ф. Яңа дулкында. К.: “Мәгариф”, 2006.
14. Заһидуллина Д.Ф., Ибраһимов М.И., Әминева В.Р. Әдәби әсәр өйрәнәбез һәм анализ ясыйбыз. К.: “Мәгариф” нәшрияты, 2007.
15. «Фән һәм мәктәп», «Мәгариф», “Казан утлары” журналлары
16. Тематик папкалар, әдәби бюллетеньнәр, таблицалар

Укучылар өчен әдәбият

Әдәбият белеме сүзлеге.

1. Галиуллин Т.Н. Шигърият баскычлары.К.: “Мәгариф”, 2002.
2. Җәләлиева М.Ш. Әдәбиятыбызның җырлы чишмәләре. К.: “Мәгариф”, 2001.
3. Җәләлиева М.Ш. Әдәбиятта тойгы катламнары. К.: “Мәгариф”, 2005.
4. Заһидуллина Д.Ф. Яңа дулкында. К.: “Мәгариф”, 2006.
5. Программа буенча каралган язучыларның әсәрләре
6. “ Ялкын” журналы, “Сабантуй”газеталары
7. Тематик папкалар, әдәби бюллетеньнәр, таблицалар
8. Г.Әхмәдуллин төзегән “ 6 нчы сыйныф өчен әстәмә әдәбият” (Казан, “Хәтер” нәшрияты, 2000 нче ел) җыентыгы
9. “Татар балалар антологиясе”, Казан, 1995.
10. “Татар балалар әдәбияты”, Казан, 2008.

Укытуны матди-техник һәм мәгълүмати яктан тәэмин итү

Укытуның матди-техник яктан тәэмин ителеше белем бирүнең сыйфаты белән турыдан-туры бәйләнгән һәм түбәндәге яссылыкларда аеруча игътибар үзәгендә булырга тиеш:

- уку-укыту бинасының һәм кабинетларның төзеклеге, эстетик бизәлешнең укучы зәвыген һәм милли үзаңын, этномәдәни күзаллавын үстерерлек булу;
- укытучы эшчәнлеген дөрес оештыру, дәрестән тыш, тәрбия чаралары, мәдәни чаралар (язучыларның юбилейларына, күренекле даталарга багышлап кичәләр, язучылар һәм галимнәр белән очрашулар, иҗади-музыкаль кичәләр, спектакльләр кую, әсәрләрне сәхнәләштерү, яшь иҗатчылар, сәнгатьле уку конкурслары) уздыруга зур игътибар бирү;
- мәктәп һәм кабинетның заманча җиһазландырылуы, кабинетта рәсем һәм сынлы сәнгать әсәрләренә репродукцияләр, музыкаль әсәрләр; дәресләрдә куллану өчен таратма һәм күрсәтмә әсбаплар, методик һәм мәгълүмати материалларның җитәрлек күләмдә булуы;
- дәресләрдә файдалану өчен, китапханәдә тиешле санда китаплар, дәреслекләр, белешмә әдәбият булдыру, халык авыз иҗаты үрнәкләре тупланган җыентыклар, тарихи чыганаклар, сүзлекләр, энциклопедияләр; балалар өчен чыгарыла торган газета һәм журналлар, яңа әдәби китаплар белән даими тәэмин итү;
- лингафон кабинет булдыру, укытучыны техник, телевидение һәм Интернет мөмкинлекләренә мөрәҗәгать итү өчен кирәкле чаралар, шул исәптән аудио-һәм видеоәсбаплар, мультимедиа укыту программалары, электрон дәреслекләр һәм ярдәмлекләр, электрон китапханә, укучыларның белемнәрен тикшерү өчен компьютер программалары белән тәэмин итү;
- сәләтле укучылар өчен газета-журналларда, фәнни җыентыкларда мәкаләләр бастыру, конкурсларда, тематик-гамәли конференцияләрдә, семинарларда катнашу өчен шартлар тудыру.

Укыту җиһазлары:	Электрон ресурслар һәм әдәбият	Интернет-ресурслар:
1.Басма материаллар, матбугат материаллары 2.Тарату тестлары 3. Сүзлекләр 4.матур әдәбият әсәрләре 5.Тематик папкаларда тупланган материаллар 6.Методик әдәбият 7.Язучылар иҗаты буенча материаллар	• Мультимедияле презентацияләр; • ноутбук • тема буенча текстлар һәм өстәмә материал • интерактив биремнәр • тест материаллары • CD-дисклар;	http://gabdullatukay.ru/ http://mojahit.narod.ru/ http://gibrahimov.ucoz.ru/ http://alish.ru/ http://gzalilova.narod.ru/adabiyat_deftere/5kl.html

2013/2014 нче уку елы ахырына 5 нче сыйныфта татар әдәбияты фәненнән эш программасының үтәлеше

Барлыгы үтелергә тиеш: 70 дәрес Үтелгән: 68 дәрес Үтелмәгән: 2 дәрес		
Дәресләр үтелмәүнең сәбәбе	Нәрсә исәбенә эш программасы үтәлгән	Нигезләмә
8.03.2014- Бәйрәм көне	Дидактик берәмлекләрне берләштерү исәбенә Дидактик берәмлекләрне берләштерү исәбенә	Календарь уку графигы нигезендә Календарь уку графигы нигезендә

Укытучы:_______________ Нәҗметдинова Л.Ә.

Дата: 31 нче май, 2014 нче ел